

## СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

**КОВАЛЕНКО Р. І. - к.ю.н. асистент кафедри трудового права та права соціального забезпечення Київського національного університету імені Тараса Шевченка**

**УДК 346.3  
DOI 10.32782/EP.2022.1.39**

*У статті розглядаються ключові аспекти соціальної безпеки в умовах стрімкої цифрової трансформації сучасного суспільства. Особлива увага приділяється впливу новітніх технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн, Інтернет речей, на соціальну стабільність та захищеність населення. Автори аналізують, як цифровізація змінює соціальну структуру, ринок праці та взаємодію між громадянами й державою, підкреслюючи ризики соціальної нерівності та вразливості вразливих верств населення.*

*Також розглядаються питання кібербезпеки як ключового елементу соціальної безпеки. У статті обговорюється необхідність розробки ефективних стратегій захисту персональних даних, державних інформаційних систем та забезпечення кіберзахисту в умовах зростання цифрових загроз. Автори акцентують на важливості адаптації державних та корпоративних політик для збереження соціальної стабільності в умовах глобальної цифровізації.*

*Крім того, досліджуються соціальні виклики, пов'язані зі зростанням нерівності доступу до новітніх технологій, особливо серед малозабезпечених груп населення. У статті підкреслено, що успішна цифрова трансформація повинна враховувати потреби всіх соціальних груп і сприяти зменшенню соціальних ризиків, а також підтриманню стабільності та безпеки у суспільстві.*

*Ключові слова: цифровізація, інформаційні технології, соціальна безпека, динамічна концепція, блокчейн, Інтернет речей, економіка, бізнес.*

В умовах швидких соціальних та економічних змін, питання соціальної безпеки вимагає постійного оновлення підходів і стратегій для забезпечення стабільності суспільства. Адаптація до нових викликів, таких як цифрова трансформація, зміни на ринку праці, демографічні зрушення та зростання соціальної нерівності, є ключовою для формування ефективних політик. Це підкреслює важливість постійного перегляду теоретичних концепцій соціальної безпеки з метою гарантування благополуччя громадян в умовах глобальної невизначеності.

Сучасні теоретичні підходи до соціальної безпеки дозволяють глибше розуміти її механізми та інструменти, що сприяє ідентифікації найбільш ефективних моделей соціальної політики. Це дає змогу обрати оптимальні шляхи їх впровадження з урахуванням національних особливостей, а також сприяє розробці гнучких та інноваційних рішень, здатних адаптуватися до викликів сучасного світу.

У сучасних умовах стрімких соціально-економічних змін питання соціальної безпеки набувають особливої актуальності. Глибоке теоретичне осмислення цих процесів, включаючи аналіз різних підходів — ліберального, соціал-демократичного, консервативного та критичного — дозволяє краще зрозуміти ключові фактори, що впливають на соціальну стабільність. Різноманіття методологій дає змогу формувати цілісні та ефективні стратегії соціального захисту, які

можуть адекватно відповідати на виклики сучасності.

Вивчення теоретичних основ соціальної безпеки є не тільки академічним завданням, але й практичною необхідністю, особливо в умовах сучасного світу, що стрімко змінюється. Аналіз теорій із врахуванням їх історичної еволюції та практичного застосування в різних культурних і економічних контекстах є критично важливим для розробки ефективних політик.

Вітчизняна правова наука поки що недостатньо досліджує теоретичні аспекти формування концепції соціальної безпеки, однак зарубіжні науковці зробили значний внесок у це питання, представляючи різні філософські, економічні та соціальні підходи. Вивчення основних теоретичних підходів до соціальної безпеки стає можливим через аналіз значення соціальної системи, яка відіграє ключову роль у функціонуванні держави та суспільства.

Так, Є. Ніколаєв визначає соціальну безпеку як динамічну концепцію, що постійно вносить нові акценти в інтерпретації суспільних процесів, його основні твердження склалися з наступного:

1) соціальна безпека є динамічною концепцією, що відображає складність суспільних процесів та різноманітність наукових підходів. Її визначення залишається складним через різні інтерпретації, але вона тісно пов'язана з національною безпекою та моделлю людського розвитку, що підкреслює її значущість для стабільності та прогресу суспільства;

2) є важливим елементом національної безпеки та соціальної політики, проте її концепція ще не отримала належного розвитку як окремий науково-практичний напрямок. Її аналітичні методи значною мірою запозичені з економічної безпеки, що підкреслює потребу в подальшому дослідженні та розширенні цього напрямку, враховуючи її важливість для стабільності суспільства;

3) концепція соціальної безпеки фокусується на захисті інтересів індивіда, проте цей захист обмежений рамками, які не суперечать інтересам держави та влади. Це підкреслює баланс між забезпеченням без-

пеки окремої людини та пріоритетами державної безпеки;

4) автор підкреслює важливість соціально-економічного середовища у формуванні змісту та напрямків розвитку концепції соціальної безпеки. Особливу увагу приділено моделі просування та захисту інтересів людини в межах цієї концепції, що відображає необхідність врахування економічних і соціальних факторів для забезпечення ефективної соціальної політики;

5) науковець звертає увагу на невизначеність і різноманітність підходів до інтерпретації соціальної безпеки. Соціальна безпека розглядається як елемент національної безпеки та визначається як стан захищеності соціальних інтересів особи, суспільства і держави від загроз, що впливають на національну безпеку;

6) метою концепції соціальної безпеки є забезпечення правової та інституційної захищеності життєво важливих соціальних інтересів людини, суспільства і держави від зовнішніх та внутрішніх загроз. Це передбачає підтримання умов, за яких рівень соціальної захищеності не опускається нижче критичних порогів, що можуть становити загрозу національній безпеці [1, с. 15-17]

Підхід Є. Ніколаєва до соціальної безпеки підкреслює її гнучкість та зв'язок із національними та соціально-економічними аспектами безпеки. Соціальна безпека змінюється разом із суспільними процесами, що робить її важливою для аналізу сучасних загроз. Однак вона ще недостатньо розвинена як окремий науковий напрямок, що вимагає подальших досліджень для глибшого розуміння та вдосконалення.

Також даний підхід до соціальної безпеки підкреслює взаємодію між інтересами індивіда та держави, однак його теза про захист індивідуальних інтересів лише в межах, що не суперечать інтересам держави, викликає занепокоєння. Такий підхід може обмежувати права людини та відкривати можливості для підпорядкування соціальних інтересів політичним цілям, що загрожує балансу між соціальним добробутом і політичною стабільністю, особливо в умовах авторитарних тенденцій. Необхідно чіткіше визначити межі для захисту прав людини та

подальший розвиток самостійної концепції соціальної безпеки.

О. Кліпкова підкреслює важливість інтеграції соціальної безпеки в загальну систему національної безпеки, де основними компонентами виступають держава, суспільство та людина. В умовах глобалізації та соціальних конфліктів питання соціальної безпеки набувають особливої актуальності, оскільки вони сприяють стабільності та гармонізації в суспільстві.

Авторка акцентує увагу на складнощях формування концепції соціальної безпеки, зокрема через відсутність чітких меж між поняттями «національна безпека» та «соціальна безпека». Хоча соціальна безпека вважається одним із ключових секторів у загальній теорії безпеки, існуючі підходи, такі як п'яти вимірний підхід, критикуються за нездатність повністю охопити всі її аспекти. Соціальна безпека охоплює державу, суспільство та індивіда, і кожна з цих сфер має свої пріоритети та напрямки реалізації соціальних гарантій.

Однією з важливих проблем є те, що глобалізація значно ускладнює сприйняття соціальної безпеки, оскільки вона призводить до розмивання меж між суспільною та державною безпекою. Це може викликати конфлікти інтересів між державами та суспільствами. Зокрема, дії одного суспільства, спрямовані на зміцнення власної безпеки, можуть послаблювати соціальну безпеку іншого суспільства, особливо в питаннях ідентичності [2].

Таким чином, формування концепції соціальної безпеки вимагає врахування як глобальних процесів, так і локальних аспектів. Це включає пошук нових підходів до визначення соціальної безпеки, які б охоплювали всі рівні – від індивіда до держави – та забезпечували гармонію між різними групами суспільства в умовах глобалізації.

Таким чином, можна сказати, що у своїй роботі О. Кліпкова в своїй роботі ґрунтовно досліджує соціальну безпеку, підкреслюючи її значущість у контексті національної безпеки. Вона звертає увагу на ключові компоненти соціальної безпеки — державу, суспільство та індивіда, — акцентуючи на важливості гармонійної взаємодії між ними.

Актуальність теми зростає в умовах глобалізації, соціальних конфліктів та етнічних протиріч, що ускладнюють чітке розмежування понять «національна» і «соціальна безпека». Авторка також критикує п'яти вимірний підхід до теорії безпеки, вказуючи на його недостатню здатність охопити всі аспекти соціальної безпеки. Особливу увагу приділено впливу глобалізації, яка призводить до розмивання меж між суспільною та державною безпекою, створюючи виклики для збереження ідентичності окремих суспільств.

О. Кліпкова до соціальної безпеки підкреслює важливість урахування нових викликів глобалізації, які змінюють традиційні уявлення про межі між соціальною та національною безпекою. Він наголошує, що соціальна безпека охоплює не лише фізичний захист громадян, але й збереження ідентичності суспільства, яка стає вразливою під впливом зовнішніх факторів. Цей підхід свідчить про необхідність перегляду підходів до безпеки в умовах сучасного світу, де національні й соціальні аспекти дедалі більше переплітаються.

Критика п'яти вимірного підходу до соціальної безпеки підкреслює його обмеженість у врахуванні багатовимірності цього явища. Авторка справедливо вказує на те, що такий підхід може створювати дисбаланс, коли посилення безпеки однієї групи чи держави може негативно позначитися на інших, порушуючи соціальну стабільність. Це стає особливо актуальним в умовах глобалізації, коли дії однієї держави можуть мати глобальні наслідки, що підривають міжнародну стабільність і співпрацю.

Отже, підхід О. Кліпкова відзначається своєю глибиною та комплексністю, оскільки він враховує складні взаємозв'язки між державою, суспільством та індивідами, а також вплив глобалізації на ці зв'язки. Її критичний аналіз виявляє обмеження існуючих моделей соціальної безпеки і підкреслює необхідність розробки більш гнучких та багатовимірних підходів, які можуть ефективно реагувати на виклики сучасного світу.

Концепція соціальної безпеки спрямована на захист суспільства від різних загроз, таких як економічна нестабільність, соціальна

нерівність та екологічні виклики. Вона акцентує увагу на аналізі соціальних відносин, що впливають на стабільність суспільства, і підкреслює необхідність розробки стратегій для забезпечення соціального добробуту, що є важливим для загальної стабільності та гармонійного розвитку суспільства [3].

У роботі С. Линдюка концепція соціальної безпеки подана як складна й багатомірною категорія, що охоплює економічні, політичні, соціальні та гуманітарні аспекти. Вона орієнтована на захист соціальних інтересів окремих осіб, суспільства й держави від загроз, як внутрішніх, так і зовнішніх. Автор зазначає, що соціальна безпека розглядається у двох ключових напрямках: суб'єктивному, що спрямований на охорону ідентичності, та об'єктивному, який зосереджений на зовнішніх загрозах для соціальної структури.

Автор акцентує на важливості чіткого розмежування між соціальною та національною безпекою в нормативно-правових документах. Відсутність такого розмежування ускладнює розробку єдиної концепції соціальної безпеки на державному рівні, що потребує більш детального підходу до законодавчого врегулювання цих питань [3, с. 94]. Також наголошує на необхідності інтеграції соціальної безпеки в загальну систему національної безпеки. Він підкреслює, що основою цієї інтеграції є збереження та розвиток людського потенціалу, а також забезпечення стабільної та ефективної роботи соціальних інститутів, що є ключовими елементами для зміцнення національної безпеки в цілому [3, с. 96].

Автор на основі аналізу наукових джерел і емпіричних даних пропонує власне визначення соціальної безпеки. Він розглядає її як систему взаємопов'язаних елементів, що спрямовані на зменшення соціальних ризиків і загроз для особи, суспільства та держави [3, с. 98]. Важливою умовою для забезпечення соціальної безпеки, на думку автора, є гармонійний розвиток соціальних відносин і створення стійкості суспільства до внутрішніх та зовнішніх викликів [3, с. 106].

Линдюк пропонує комплексний підхід до соціальної безпеки, який включає врахування як внутрішніх, так і зовнішніх чинни-

ків. Він підкреслює важливість їх впливу на соціальні системи, їх розвиток і здатність до стійкості в умовах глобалізації, що робить цей підхід всеосяжним і актуальним для сучасних викликів.

Соціальна відповідальність бізнесу є важливим чинником зміцнення соціальної безпеки. Підприємства в розвинених країнах активно беруть участь у вирішенні соціальних проблем через різноманітні ініціативи, що підсилює стабільність та стійкість суспільства. Це свідчить про значущу роль бізнесу у забезпеченні соціального добробуту та підтримці соціальних інститутів [4].

О. В. Дугопольський та Д. М. Олійник підкреслюють значущість корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), яка передбачає не лише дотримання законодавства, але й активну участь бізнесу у вирішенні соціальних проблем. Вони акцентують увагу на тому, що добровільний внесок компаній у соціальні, екологічні та економічні ініціативи приносить користь суспільству, одночасно покращуючи репутацію компаній та підвищуючи їхню привабливість для інвесторів і споживачів.

Дослідження підкреслює важливість впровадження корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) в Україні, спираючись на досвід розвинених країн, де КСВ є невід'ємною частиною корпоративної стратегії. Автори наголошують, що розвиток механізмів КСВ в українських компаніях сприятиме їхньому успішному функціонуванню в умовах глобалізації, а також забезпечить стійке зростання та конкурентоспроможність [5, с. 265-270].

Можна зазначити, що на багатомірності психологічного аспекту соціальної безпеки, розглядаючи його через призму сприйняття ризиків, емоційних впливів і соціального контексту. Важливими викликами сучасності, на думку авторки, є інформаційне перевантаження, технологічні зміни та кібербезпека. Вона підкреслює необхідність розвитку критичного мислення, резильєнтності та соціальної підтримки для підвищення психологічної стійкості в умовах глобальних загроз і швидкоплинних змін. Соціальна безпека, таким чином, є комплекс-

сною концепцією, що охоплює різні аспекти життя, включаючи психологічну безпеку та способи адаптації.

Соціальна безпека є складною, багатовимірною категорією, що постійно розвивається та адаптується до сучасних викликів суспільства. Вона охоплює економічні, політичні, соціальні та гуманітарні аспекти, перебуваючи в тісному зв'язку з національною безпекою, але водночас має свої унікальні риси. Важливим елементом є підтримка балансу між інтересами окремої особи, суспільства і держави, що особливо важливо в умовах глобалізації.

Концепція соціальної безпеки стикається з численними проблемами, що потребують вирішення. Серед основних викликів – нечітке розмежування між соціальною та національною безпекою, складність у пошуку балансу між захистом прав особи та інтересами держави, недостатня увага до соціальної безпеки як окремого наукового напрямку, а також вплив глобалізації, яка може загострювати конфлікти між різними аспектами цієї сфери.

Отже, концепція соціальної безпеки потребує всебічного, міждисциплінарного підходу, який враховує як традиційні, так і новітні виклики сучасності. Її головною метою є досягнення балансу між різними рівнями соціальної організації — від індивіда до глобальних структур. Водночас, вона має адаптуватися до швидкоплинних змін у технологічній та соціальній сферах, зберігаючи акцент на захисті ключових соціальних інтересів і цінностей. Розвиток цієї концепції є необхідним для створення стійких соціальних систем, здатних ефективно реагувати на загрози, забезпечуючи високий рівень життя та добробуту.

#### **Література**

1. Ніколаєв Є. Соціальна безпека у традиції нехтування гуманістичними цінностями. Політ. менеджмент : Укр. наук. журнал. — Київ : Укр. центр політ. менеджменту, 2011. № 4. 60-75.
2. Кліпкова О. Дилема соціальної безпеки. Економіка та суспільство, № 47 2022 р. С. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-73>

#### **SUMMARY**

*The article addresses the key aspects of social security in the context of rapid digital transformation in modern society. Special attention is paid to the impact of emerging technologies such as artificial intelligence, blockchain, and the Internet of Things on social stability and population security. The authors analyze how digitalization is reshaping social structures, the labor market, and the interaction between citizens and the state, highlighting the risks of social inequality and the vulnerability of disadvantaged populations.*

*The issue of cybersecurity as a crucial component of social security is also discussed. The article explores the need for developing effective strategies to protect personal data, government information systems, and ensuring cybersecurity in the face of growing digital threats. The authors emphasize the importance of adapting governmental and corporate policies to maintain social stability in the age of global digitalization.*

*Additionally, the article examines social challenges associated with increasing inequality in access to new technologies, particularly among economically disadvantaged groups. It is highlighted that successful digital transformation must take into account the needs of all social groups and contribute to reducing social risks, while also maintaining societal stability and security.*

*Keywords: social security, digitalization, cybersecurity, social inequality, artificial intelligence, blockchain..*

3. Линдюк С. Теоретичні інтерпретації концепту «соціальна безпека» в українському науковому дискурсі. Науковий вісник: Державне управління. 2022. № 1(11). С. 92-113

4. Длугопольський О.В., Олійник Д.М. Соціальна відповідальність бізнесу: приклади розвинутих країн світу для України. Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій № 2 (6) 2020 р. С. 265-273

5. Длугопольський О., Олійник Д. Соціальна відповідальність бізнесу: приклади розвинутих країн світу для України // Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій. 2020. № 2(6). С. 265-273.